

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84299,Franko-z-Polski.html>
2022-09-30, 09:12

Franko z Polski

FRANKO Z POLSKI (2. poł. XIII w.), astronom.

Pochodził przypuszczalnie ze Śląska, w 1284 działał w Paryżu ze stopniem magistra. Autor pierwszego opisu instrumentu astronomicznego, zwanego torkwetum i przeznaczonego raczej do demonstracji zagadnień astronomii sferycznej niż do obserwacji astronomicznych. Torkwetum albo było rozwinięciem konstrukcji przedstawionej przez andaluzyjskiego astronoma Ġābira Ibn Aflāḥa (Gebera, poł. XII w.), albo niezależnym wynalazkiem nauki europejskiej. Traktat o torkwetum (*Tractatus turketi*) powstał w Paryżu przed 2 VII 1284, a znaczna liczba zachowanych kopii z późniejszych stuleci świadczy o tym, że instrument znalazł swoje miejsce w astronomii; konstrukcja przyrządu była rozważana jeszcze w pracach Johanna Regiomontana i Petera Apianusa. Jednym z nielicznych zachowanych przykładów torkwetum jest egzemplarz z 2. poł. XV wieku podarowany przez Marcina Bylicę z Olkusa Akad. Krakowskiej – obecnie w Muzeum UJ. O innej działalności naukowej F. nie wiemy nic ponad to, że formułował krytyczne uwagi na temat dokładności *Tablic toledańskich* Az-Zarqālego (Arzachela, 2. poł. XI w.).

PSB (A. Birkenmajer).

A. Birkenmajer: *Astronomowie i astrologowie śląscy w wiekach średnich*, Katowice 1937; M. Markowski: *Astronomia w Polsce od X do XIV wieku*, [w:] *Historia astronomii w Polsce*, t. 1, red. E. Rybka, Wrocław 1975, s. 31–56; L. Thorndike: *Franco de Polonia and the Turquet*, „Isis” 1945, t. 36, s. 6–7.

Jarosław Włodarczyk

[Poprzedni](#)
[Następny](#)